

CENTRALNA PARITETA IN CENOVNA KONKURENČNOST

dr. Uroš Čufer*

Povzetek:

Zmerna deprecijacija tečaja tolarja ne vpliva bistveno na cenovno konkurenčnost drugih držav. Zaradi majhnosti Slovenije postavitve centralne paritete tolarja nima bistvenega vpliva na konkurenčnost drugih držav razširjene EU. Vpliv spremembe tečaja tolarja do eura pa je bistveno bolj pomemben za cenovno konkurenčnost Slovenije. Zaradi regionalne strukture izvoza in uvoza sprememba tečaja tolarja do eura (deprecijacija) bolj zavre uvozno povpraševanje (domače trošenje) kot pospeši izvoz.

Na cenovno konkurenčnost Slovenije vplivajo poleg spremembe tečaja tolarja do eura tudi spremembe tečajev ostalih novih članic EU do eura. Ti posredni vplivi sicer niso zelo veliki in postanejo relevantni samo v primeru večjih sprememb tečajev teh držav. Zaradi teh dejstev je za konkurenčnost Slovenije pomembna postavitve centralnih paritet večjih držav kot so: Poljska, Madžarska, Češka in Slovaška, še posebej ker pri teh državah lahko pride tudi do večjih odstopanj centralnih paritet od zatečenih tečajev.

Ključne besede: centralna pariteta, devizni tečaj, konkurenčnost

Abstract:

Moderate nominal depreciation of the tolar does not affect considerably price competitiveness of other countries. Given the small size of Slovenia, the setting of the central parity does not affect the competitiveness of member states of EU25, but the change of tolar versus euro is more important for the price competitiveness of Slovenia. Given the regional structure of export and import, nominal depreciation of tolar is more effective in slowing-down the import demand than accelerating exports.

The Slovenian price competitiveness is also affected by changes in the exchange rates of other new member states national currencies versus euro, however this indirect effects are not very large and become relevant only in case of large changes of the respective exchange rates. Given this facts, the setting of the central parities of large new member states, like Poland, Czech Republic and Hungary, might become important for Slovene price competitiveness.

Key words: central parity, exchange rate, competitiveness

* Analitsko raziskovalni center Banke Slovenije.

1. VPLIV TOLARJA NA CENOVNO KONKURENČNOST EVROPSKIH DRŽAV

Analiza temelji na konceptu cenovne konkurenčnosti, ki se meri z učinkovitim tečajem. V učinkovitem tečaju se pomen posamezne države oziroma valute relativizira (uteži) glede na pomembnost te države v celotni menjavi s tujino. Metodologija učinkovitega tečaja je predstavljena v gradivu ECB¹, v gradivu ARC BS² pa je metodologija prilagojena tudi na primer Slovenije.

Slovenija je majhna država zato je tudi njen vpliv na konkurenčnost ostalih držav EU majhen. Slovenije na cenovno konkurenčnost posameznih ostalih državah razširjene EU(25) ne vpliva bistveno in ima pravzaprav zanemarljiv vpliv.

Še najpomembnejša, čeprav zanemarljiva, sta vpliva na cenovno konkurenčnost Avstrije in euro območja³ kot celote. Utež Slovenije v učinkovitem tečaju Avstrije znaša 0,9%, kar pomeni, da deprecijacija tolarja do eura za 1% vpliva na apreciacijo učinkovitega tečaja za Avstrijo v višini 0,009%. Utež Slovenije v učinkovitem tečaju euro območja pa znaša 0,82%, kar ravno tako pomeni, da deprecijacija tolarja do eura za 1% na učinkoviti tečaj euro območja skorajda ne vpliva.

Vpliv tolarja na učinkoviti tečaj ostalih držav je še manjši. V povprečju znaša utež Slovenije okoli 0,28% za države euro območja, in 0,31% za države razširjene EU(25). Podrobnejši podatki so predstavljeni v *tabeli 1*. Vpliv spremembe tečaja tolarja (deprecijacije) na cenovno konkurenčnost ostalih držav pa je predstavljen na *sliki 1*.

Manjše spremembe tečaja tolarja ne vplivajo bistveno na cenovno konkurenčnost drugih držav razširjene EU. Zaradi majhnosti Slovenije torej postavitev centralne paritete tolarja nima bistvenega vpliva na konkurenčnost drugih.

Vpliv spremembe tečaja tolarja do eura pa je bistveno bolj pomemben za cenovno konkurenčnost Slovenije, kot za euro območje in ostale države EU. Utež euro območja v učinkovitem tečaju tolarja je 63%, kar pomeni da deprecijacija tolarja do eura za 1% pomeni deprecijacija učinkovitega tečaja za 0,63%. Zaradi regionalne strukture izvoza in uvoza je vpliv večji na uvozni (delež 75,77%) kot na izvozni strani (delež 51,48%). To pomeni, da sprememba tečaj tolarja do eura (deprecijacija) bolj zavre uvozno povpraševanje (domače trošenje) kot pospeši izvoz. Vpliv spremembe tečaja nacionalnih valut novih članic EU glede na euro (deprecijacije) na njihovo cenovno konkurenčnost je predstavljena na *sliki 2*.

¹ Buldorini, Makrydakis and Thimann (2002): "The effective exchange rates of the euro"; ECB Occasional Paper.

² Flere (2004): "Realni učinkoviti tečaj tolarja in konkurenčnost", interno gradivo v nastajanju.

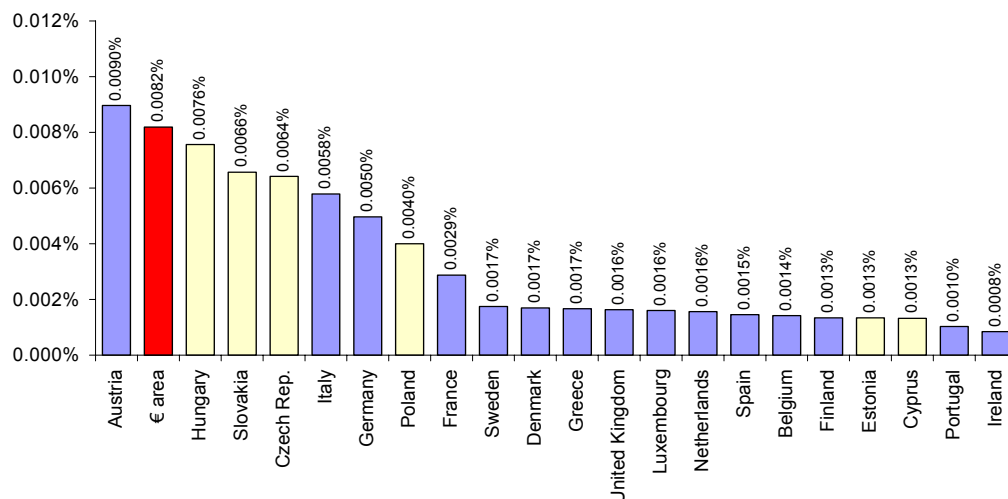
³ Kadar se računa vpliv euro območja kot celote se menjava med državami euro območja konsolidira, zato je vpliv na celotno euro območje večji kot je povprečen vpliv na posamezne države euro območja.

Tabela 1: Utež Slovenije in euro območja v učinkovitem tečaju, ki je indikator cenovne konkurenčnosti posameznih držav razširjene EU(25):

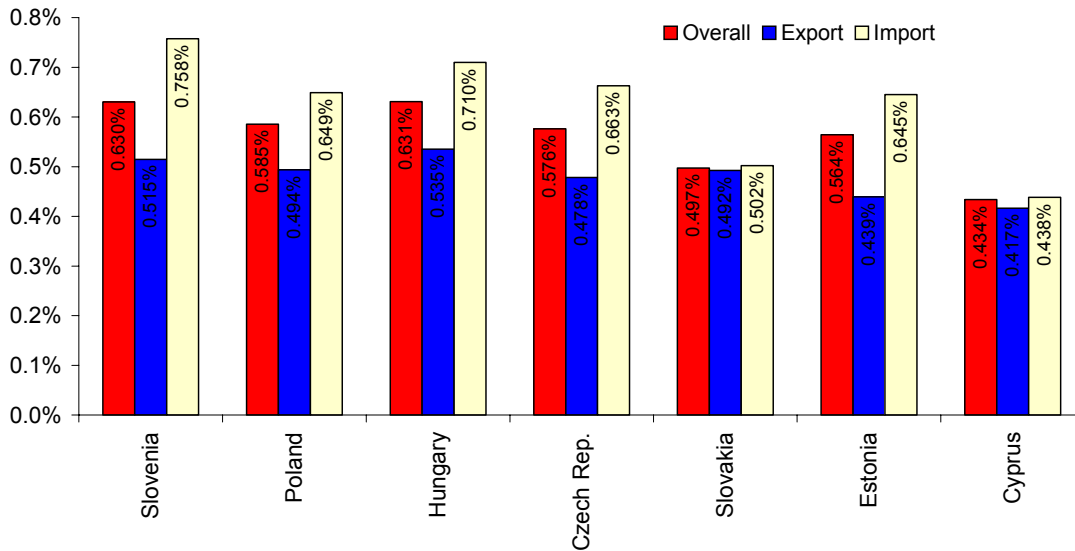
	Utež Slovenije v učinkovitem tečaju države:			Utež euro območja v učinkovitem tečaju države:		
	Skupna	Izvoz	Uvoz	Skupna	Izvoz	Uvoz
€ area	0.82%	0.70%	0.99%			
France	0.29%	0.28%	0.29%			
Belgium	0.14%	0.19%	0.08%			
Luxembourg	0.16%	0.26%	0.07%			
Netherlands	0.16%	0.22%	0.09%			
Germany	0.50%	0.34%	0.72%			
Italy	0.58%	0.47%	0.74%			
Ireland	0.08%	0.13%	0.02%			
Portugal	0.10%	0.16%	0.06%			
Spain	0.15%	0.24%	0.06%			
Finland	0.13%	0.16%	0.09%			
Austria	0.90%	0.78%	1.01%			
Greece	0.17%	0.32%	0.12%			
Denmark	0.17%	0.23%	0.11%			
Sweden	0.17%	0.22%	0.12%			
United Kingdom	0.16%	0.25%	0.07%			
Poland	0.40%	0.33%	0.45%	58.53%	49.39%	64.90%
Hungary	0.76%	0.84%	0.69%	63.10%	53.54%	71.01%
Czech Rep.	0.64%	0.63%	0.66%	57.61%	47.80%	66.26%
Slovakia	0.66%	0.67%	0.64%	49.70%	49.22%	50.19%
Estonia	0.13%	0.25%	0.06%	56.42%	43.91%	64.54%
Cyprus	0.13%	0.33%	0.08%	43.35%	41.65%	43.80%
Slovenia				63.02%	51.48%	75.77%
Povprečje EU(12)	0.28%	0.30%	0.28%			
Povprečje EU(15)	0.26%	0.28%	0.24%			
Povprečje EU(25)*	0.31%	0.35%	0.30%			

Podatki za Malto Litvo in Latvijo niso razpoložljivi

Slika 1: Vpliv spremembe tečaja tolarja glede na euro za 1% (depreciacija) na apreciacijo učinkovitejših tečajev posameznih držav.

Slika 2: Vpliv spremembe tečaja nacionalne valute glede na euro za 1% (depreciacija) na depreciacijo lastnih efektivnih tečajev

2. VPLIV SPREMEMB TEČAJEV NOVIH ČLANIC EU NA CENOVNO KONKURENČNOST SLOVENIJE

Na cenovno konkurenčnost Slovenije vplivajo poleg spremembe tečaja tolarja do eura tudi spremembe tečajev do eura v ostalih članicah EU, ki sodelujejo oz. bodo sodelovale v ERM II. Ti posredni vplivi sicer niso zelo veliki in postanejo relevantni samo v primeru večjih sprememb tečajev teh držav.

Zaradi teh dejstev je za konkurenčnost Slovenije pomembna postavitev centralnih paritet večjih držav kot so: Poljska, Madžarska, Češka in Slovaška, še posebej ker pri teh državah lahko pride tudi do večjih odstopanj centralne paritete od zatečenih tečajev. Skupna utež novih članic EU v efektivnem tečaju Slovenije znaša 6,3%, skupna utež držav razširjene EU(25) pa kar 81%.

Simulacije sprememb v cenovni konkurenčnosti Slovenije, sprememb nominalnega in realnega efektivnega tečaja tolarja, v primeru devalvacij ali revalvacij drugih valut glede na euro so pripravljene s pomočjo preprostega modela. Ocena sprememb efektivnega tečaja je pripravljena tako z in brez upoštevanja pass-through učinka tečaja na inflacijo.

V primeru, da bi vse štiri velike pridružene članice devalvirale za 15% do eura, bi efektivni tečaj tolarja apreciiral za 0,93% nominalno in za 0,65% realno⁴. Učinek devalvacije Madžarske in Češke na efektivni tečaj tolarja je podoben in znaša znaša 0,32% nominalno in 0,22% realno, učinek Poljske in Slovaške pa znaša 0,15% nominalno in 0,11% realno. Na cenovno konkurenčnost Slovenije torej še najbolj vpliva tečaj tolarja do eura.

⁴ Ob upoštevanju 30% vpliva tečaja na inflacijo.

Tabela 2: Scenariji vpliva sprememb ostalih valut na efektivni tečaj tolarja

Scenariji:	Sprememba efektivnega tečaja tolarja	
	nominalni	realni
1: PO, HU, CZ in SK: devalvacija za 15%	0.93%	0.65%
2: PO ali SK: devalvacija za 15%	0.15%	0.11%
3: HU ali CZ: devalvacija za 15%	0.32%	0.22%
4: CZ in SK: devalvacija za 15%	0.47%	0.33%
5: PO, HU, CZ in SK: devalvacija za 7%	0.44%	0.31%
6: PO, HU, CZ in SK: devalvacija za 15% & SL: apreciacija za 3%	3.93%	2.75%
7: PO ali SK: devalvacija za 15% & SL: apreciacija za 3%	3.15%	2.21%
8: HU ali CZ: devalvacija za 15% & SL: apreciacija za 3%	3.32%	2.32%
9: CZ in SK: devalvacija za 15% & SL: apreciacija za 3%	3.47%	2.43%
10: PO, HU, CZ in SK: devalvacija za 7% & SL: apreciacija za 3%	3.44%	2.41%

* Pri izračunu realnega efektivnega tečaja je upoštevan učinek tečaja na inflacijo v višini 30%.
Vir: lastni izračuni.

Slika 3: Uteži v efektivnem tečaju tolarja, po metod double export weighting, ki upošteva konkurenčnost na tretjih trgih

